

Kulturpolitisk program

Indledning

Den 6. marts 2013 tog Islands Alting beslutning om at pålægge Islands uddannelses- og kulturminister at arbejde i overensstemmelse med et program om kunst og kulturarv — et kulturpolitisk program. Det er første gang der formuleres et særligt officielt program på dette område.

Programmet indeholder en beskrivelse af statens bidrag til sagsområdet kunst og kulturarv. Brugen af begreber i teksten bør ses ud fra denne afgrænsning, idet det ikke omhandler forhold omkring enkelte kunstarter eller aktører på kulturarvens område. Programmet skal være til nytte for regeringen og Altinget ved yderligere debat, målsætning på specifikke områder og beslutningstagning. Forhåbentlig bliver det kulturpolitiske program et incitament for de mange der virker inden for islandsk kultur, til i beslutninger og planlægning at udvise omhu og tænke på fremtiden. Det skulle gerne være til nytte for politikere og embedsmænd, medarbejdere i kulturinstitutioner, forskere, uddelingsudvalg, kunstnere og deres organisationer, mediefolk og alle der deltager i kulturlivet. Regeringens forskellige samarbejdspartnere på det kulturelle område, fx kommunalbestyrelser og private, skulle også kunne inddrage det i deres arbejde.

Man har længe savnet et særligt kulturpolitisk program for Islands regering. Undervisnings- og Kulturministeriet har arbejdet med formuleringen af det siden 2009 og har haft et omfattende samarbejde med aktører inden for kulturområdet. Ministeriet har til det formål taget initiativ til konferencen *Kulturlandet* i 2010 hvor man drøftede udformningen af programmet.

Islands kultur- og kunstliv er dynamisk, og der skabes blandt andet interessant innovation på forskellige områder af betydning for landets indbyggere og omverdenen. For kulturarven har regeringen en stor rolle at opfylde, for forståelsen af nationens kulturhistorie er én af forudsætningerne for aktiv deltagelse i samfundslivet og er en vigtig del af individets identitet. Et mangefacetteret kulturliv er også et element i samfundets trivsel alment og bidrager til lighed. Deltagelse i kulturlivet skaber livskvalitet og bidrager til positiv kontakt mellem grupper og generationer. Kulturlivet er også et nøgleelement i opbygningen af turismen.

Der er fire grundlæggende elementer i det kulturpolitiske program:

- * Kreativitet og deltagelse i kulturlivet.
- * God adgang til kunst og kulturarv.
- * Samarbejde mellem regeringen og de talrige aktører på det kulturelle område.
- * Børns og unges deltagelse i kulturlivet.

Det er afgørende at det kulturpolitiske program er et levende element i videre målformulering, lovgivning og offentlig beslutningstagning på området til enhver tid, og at de enkelte elementer eller fokuspunkter i det udvikler sig i takt med sociale forandringer, teknologisk udvikling og internationale strømninger.

Det er hensigten med det kulturpolitiske program at det reflekterer den energi der er karakteristisk for kulturlivet i Island, og bidrager yderligere til styrkelse af det. Et frodigt kulturliv i landet er et gode for alle.

Det kulturpolitiske program

Regeringens ledetråd for kunst og kulturarv

- a. Regeringen i Island betragter det som sin opgave at skabe betingelser for diversitet, kreativitet og initiativ i kunsten og kulturarven.
- b. Regeringen mener at adgang til kulturel virksomhed og bevidsthed om kulturarv er vigtige elementer i samfundsstrukturen. Forskning og formidling af kulturarven styrker bevidstheden om den historiske kontinuitet og styrker befolkningens identitet. Det islandske sprog er et vigtigt element i den identitet, og det bør styrkes på flest mulige områder i samfundet i overensstemmelse med Islands sprogpolitik.
- c. Regeringen vil med offentlig støtte bidrage til at hele befolkningen deltager i højere grad i og får bedre adgang til igangværende kulturaktiviteter.
- d. Regeringen udformer rammer for sin deltagelse i kulturlivet med lovgivning og støtteforanstaltninger. Regeringens støtte koncentrerer sig især om professionelles kunstneriske virksomhed og bevaring og formidling af kulturarv.
- e. Regeringen mener at en mangefacetteret kulturel virksomhed er et vigtigt element i landets erhvervsliv der vil have endnu større betydning i fremtiden. Befolkningens kulturliv har omfattende indirekte virkninger af økonomisk art, bl.a. på turisme, tekniske fag, uddannelse, handel og service.
- f. Regeringen anerkender sine kulturinstitutioners selvstændighed, men stiller samtidig krav til deres ledere og medarbejdere om faglighed i arbejdet.
- g. Regeringen lægger vægt på at de der modtager støtte på det kulturelle område, udviser omhu i arbejdet og præsterer en professionel virksomhed og service.
- h. Regeringen har ikke direkte indflydelse på programmer og dagligt arbejde i statens kulturinstitutioner eller hos andre der modtager støtte fra staten. Den bedømmer imidlertid resultaterne af arbejdet og opfølger ansvaret hos ledere, repræsentanter i bestyrelser og andre der har offentlige bevillinger til disposition.
- i. Regeringen lægger vægt på at man især tilgodeser de områder der i mindst omfang kan nyde godt af de vigtigste kulturinstitutioners virksomhed, gennem udarbejdelse af kulturaftaler, investeringsplaner og udviklingsprojekter.

- j. Regeringen indretter sin støtte til kulturvirksomhed i overensstemmelse med armslængdeprincippet ved uddeling af offentlige midler til kulturvirksomhed, fx til institutioners og fondes arbejde og til udvalg til uddeling af arbejdslegater til kunstnere.
- k. Regeringen lægger særlig vægt på at styrke børne- og ungdomskulturen i hele landet og bidrage til at de bliver aktive deltagere i kulturlivet. Statens kulturinstitutioner og andre der modtager offentlig støtte, opfordres til at tilrettelægge deres program bl.a. med henblik på børn og unge og indrette deres virksomhed sådan at de har let adgang til kunst og kultur, uanset økonomisk formåen.
- l. Regeringen støtter samarbejdet mellem forskellige aktører i kulturlivet. Forskelligartede grupper og individers kreativitet beriger kulturlivet, og den grundlæggende forudsætning for den kreativitet er ytringsfrihed og demokrati.
- m. Regeringen lægger vægt på et frugtbart samarbejde med kommunerne og deres landsforbund på det kulturelle område og opfordrer disse til at forenes om bestemte kulturelle projekter. Der indgås kulturaftaler med landsdelsforbund om støtte til kulturel virksomhed uden for hovedstadsområdet. Samarbejdet med Reykjavík Kommune, landets hovedstad, er særlig vigtigt.
- n. Regeringen lægger vægt på digital formidling af kulturlivets forskellige sider. Kulturinstitutionerne skal målrettet udnytte informationsteknologien i deres virksomhed, ikke mindst til formidling af kulturarven.
- o. Regeringen opfordrer til samarbejde og deltagelse af private og erhvervslivet i kulturlivet.
- p. Regeringen vil bidrage til en præsentation af høj kvalitet af islandsk kultur i andre lande og i det internationale kultursamarbejde.
- q. Regeringens støtte til det kulturelle og kunstneriske liv i landet skal være i takt med tiden samtidig med at man tilgodeser diversitet, sammenhæng, sprog, arv og historie.

I. Kulturdeltagelse

Adgang til kultur er en vigtig del af livet i et frit samfund. Kulturel virksomhed styrker søgen efter viden og innovation i samfundet. Bevaring og formidling af kulturarven og betydningen af det islandske sprog er også nøgleelementer i kulturlivet.

Kulturel kompetence og kulturdeltagelse er betydningsfulde elementer i børn og unges opvækst. Deres adgang til kultur giver dem større fordomsfrihed og tolerance, og deltagelse i kulturel virksomhed styrker bevidstheden om demokrati, retfærdighed og historisk sammenhæng. Således vil borgernes modenhed og evne til social deltagelse sandsynligvis blive styrket.

Kulturel diversitet styrker samfundet og er et element i livskvaliteten i landet. Kulturel virksomhed er et incitament til social kontakt og mindsker faren for at individer og

grupper isoleres kulturelt. Medierne spiller en vigtig rolle i at formidle kulturlivets diversitet og dynamik.

Et dynamisk kulturliv er ikke kun vigtigt for Islands indbyggere men også for alle deres gæster og turister der vil lære islændingene og deres historie at kende.

Diversitet og faglighed er nøgleelementer hvis man skal styrke kulturen for alle og skabe incitamenters til aktiv deltagelse, og desuden er de ledetråde i al kulturturisme.

Målsætning

1. Kulturlivets diversitet skal vedligeholdes og styrkes med henblik på at alle kan finde noget i kulturlivet der passer dem.
2. Adgang til kultur sikres bedst muligt for alle befolkningsgrupper, uanset bopæl og økonomi.
3. Udbuddet af kultur til børn og unge styrkes, med incitamenters til deres deltagelse.
4. Oplysning om og undervisning i kunst styrkes i skolesystemet, og man fortsætter opbygningen af en universitetsuddannelse og af forskning inden for kultur og kunst.
5. Der gives incitamenters til individets aktive deltagelse, kreativitet og initiativ i overensstemmelse med den øgede vægt på kritisk tænkning, kreativitet og tolerance i læseplanerne for alle skoletrin.
6. Kulturinstitutionerne og de som regeringen støtter til virksomhed i kulturlivet, skal til stadighed bestræbe sig på i deres virksomhed at udvide den gruppe som de henvender sig til, og således modvirke kulturel segregation.
7. Kulturinstitutionerne skal stå i spidsen på deres respektive områder for at formidle kulturlivets diversitet.

II. Levende kulturinstitutioner

Kulturinstitutioner er vigtige i samfundet. De styrker islændingens identitet og spiller en rolle i sikringen af den sociale kontakt.

Kulturinstitutioner giver landets borgere mulighed for at nyde kunstnerisk kreativitet og lære kulturarven at kende, og de spiller en vigtig rolle for kulturforskning, indsamling, registrering, bevaring og forvaltning af kultur. De er serviceinstitutioner der i deres virke og programlægning respekterer samfundets diversitet, og desuden spiller de en afgørende rolle i oplysning på det kulturelle område, både for børn og voksne. Samarbejde mellem universiteterne og kulturinstitutionerne om kulturforskning er ligeledes en forudsætning for innovation inden for forskning og formidling.

Ifølge tradition og lovgivning er statens kulturinstitutioner selvstændige i deres virksomhed. Der sættes bl.a. rammer for dem i love og bekendtgørelser, og målstyringsaftaler indeholder forskrifter om målsætning og prioritering af opgaver.

Målsætning

1. Kulturinstitutionerne i Island skal lægge vægt på faglighed, diversitet og kvalitet i deres virksomhed.
2. Kulturinstitutionerne skal støtte original kreativitet inden for kunsten og afprøve nye kanaler inden for forskning og formidling af kulturarven.
3. Kulturinstitutionerne skal tage initiativ til samarbejde med selvstændige, til gavn for begge, og sigte mod større fleksibilitet i deres virksomhed og målsætning. Kulturinstitutionerne skal tilstræbe samarbejde med græsrodderne i kulturlivet for at styrke deres virksomhed og bidrage til innovation.
4. Kulturinstitutionerne skal bestræbe sig på at definere den gruppe som de betjener, og sigte mod at henvende sig til flere grupper i samfundet.
5. Kulturinstitutionernes program skal være en attraktiv mulighed i islandske familiers fritid. Der skal især tænkes på programmer for børn og unge, bl.a. i samarbejde med skoleinstitutioner.
6. Kulturinstitutionerne landet rundt skal så vidt muligt yde service til befolkningen uden for hovedstadsområdet.
7. Man skal undersøge fordelene ved at sammenslutte kulturinstitutioner hvor det er muligt, for at opnå synergieffekter og for at styrke den faglige virksomhed.
8. Regeringen skal udarbejde en langtidsplan for kulturinstitutionernes lokaleforhold.

III. Kulturelt samarbejde

En stor del af den kulturelle virksomhed i landet sker uden deltagelse af staten, men statens bidrag til kulturinstitutionerne, fonde og aftaler sikrer grundlaget for en mangesidig kulturel virksomhed der udføres af professionelle.

Enkeltpersoner og deres organisationer er kulturlivets hoveddrivkraft og skaber grundlag for kreativitet og samarbejde. Udvikling og innovation i kulturlivet beror på en bred deltagelse og samarbejde mellem forskellige. Samarbejdet mellem offentlige og private er nødvendigt for at kunst- og kulturlivet kan blomstre.

Et kulturliv er én af forudsætningerne for bebyggelse på samme måde som beskæftigelse, sundhedsvæsen, uddannelse og social sikkerhed. Regeringen bidrager til at styrke kulturel virksomhed over hele landet, og forudsætningen for det er et godt samarbejde med kommunerne, fx ved bevillinger til kulturaftaler for landsdelene.

Statens kulturinstitutioner er centre for samarbejde og er ledende i faglig henseende på hver sit område.

Målsætninger

1. Resultaterne af kulturaftalerne mellem staten og kommunerne skal evalueres med regelmæssige mellemrum for at sikre samarbejdet.
2. I alt samarbejde i kulturlivet skal man arbejde ud fra faglige præmisser og gå ud fra armslængdeprincippet ved uddeling af offentlige midler.
3. Uddannelses- og kulturinstitutioner skal arbejde sammen om at styrke unges kulturelle kompetence.
4. Samarbejdet mellem kunstnere og skoler udvides, og der lægges dels vægt på yderligere muligheder for at børn og unge kan nyde kunst, og dels på at stimulere deres kreativitet og kritiske sans.
5. Virksomheder og private opfordres til et større socialt engagement med støtte til kulturlivet.

IV. Island i international sammenhæng

Kulturlivet i Island næres af strømninger udefra og søger på samme tid udad. Et sådant samspil er nødvendigt for udviklingen af kunst og kulturel virksomhed. Islandske kunstners deltagelse i internationalt samarbejde udvider deres marked og stiller større krav til dem, og samtidig bidrager den til større diversitet i nationens kunst- og kulturliv.

Kulturlivet er en formativ kraft i manges oplevelse af landet, og veludførte kulturprojekter i international sammenhæng styrker Islands image.

Bevaring af kulturarven, herunder det islandske sprog, er vigtig i global sammenhæng, og desuden er kulturarven en grundpille i befolkningens selvopfattelse.

En af regeringens opgaver inden for kunst og kultur er at bidrage til deltagelse i international kontakt og samarbejde.

Målsætning

1. Internationalt kultursamarbejde skal udvides og derunder en professionel præsentation af islandske kultur i udlandet med aktivt samarbejde med rette vedkommende. Med henblik herpå skal præsentationscentre for kunstarterne styrkes, og de skal tilstræbe øget samarbejde med deres søsterorganisationer i andre nordiske lande og andre dele af verden.
2. Deltagelse i internationalt samarbejde omkring kunst og præsentationer af islandske kunst i andre lande skal foregå på kunstens præmisser. Præsentationscentre for kunstarterne, Islands Markedskontor, Undervisnings- og Kulturministeriet og Udenrigsministeriet spiller her en stor rolle.
3. Det skal være lettere for islandske kunstnere at deltage i kunstmiljøet i andre lande, og præsentationscentrenes rolle i at støtte det arbejde skal styrkes.

4. I formidlingen af den islandske kulturarv udnyttes en bred vifte af muligheder, og der lægges vægt på deltagelse, oplysning og oplevelse.
5. Regeringen skal opretholde et aktivt samarbejde med internationale institutioner på det kulturelle område.

V. Arbejdsvilkårene på det kulturelle område

Ytringsfrihed er en grundlæggende forudsætning for kulturlivet, og regeringen har pligt til at værne om den på enhver måde. Regeringen må ikke forsøge at influere på skabelsen eller indholdet af kunsten og andet kulturliv. Den opsætter en ramme for sit bidrag til kulturlivet med lovgivning og støtteinitiativer der især drejer sig om institutioners og professionelles virksomhed inden for kunst og om bevaring af kulturarven. Den respekterer armslængdeprincippet og skal give modeller for gode arbejdsformer og sund forvaltning.

Eksistensen af kulturinstitutioner, arbejdslegatfonde og lovforeskrevne projektfonde i kulturlivet bidrager til dets diversitet. Regeringen skal sikre at bevillingerne bruges godt, og at målsætningsformulering og beslutninger foretages på faglig forsvarlig måde. Et godt overblik og effektivitet er vigtige forhold ved uddeling af offentlige bidrag til kunst og virksomhed omkring kulturarven.

Målsætning

1. Statens bidrag til projekter af kulturel karakter skal kanaliseres gennem lovforeskrevne fonde med faglige uddelingsudvalg der foretager deres uddeling ud fra en samvittighedsfuld bedømmelse af fagfæller. I bestyrelserne respekteres god ledelsespraksis, armslængdeprincippet respekteres, og man følger almene kvalifikationsregler.
2. Arbejdslegatfonde og projektfonde skal være tydeligt defineret og reflektere kulturlivets diversitet og udvikling, bl.a. vedrørende samarbejdsprojekter.
3. Man skal søge at finde kanaler til yderligere at styrke privat støtte til kulturel virksomhed og gøre den attraktiv. Man skal arbejde for en gensidig forståelse og anerkendelse af de fælles interesser for kulturlivet og erhvervslivet.
4. Arbejdsvilkårene for selvstændigt arbejdende kunstnere skal forbedres med hensyn til skat, socialforsikring, sygesikring osv.
5. Forskning i betydningen af kulturen for landets erhvervsliv støttes for at bestyrke et grundlag for kunst og kultur i erhvervslivet og nationens liv.
6. Den nationaløkonomiske vægt af kunst og kultur skal indgå i den regelmæssige registrering af statistiske oplysninger.

VI. Digital kultur

Informationsteknologi og digitale formidlingskanaler har stor indflydelse på samtidens kultur inden for underholdning, kreativitet, kommunikation, forskning, bevaring eller formidling af alle slags kulturformer. Stadig flere bruger nettet til at skaffe sig information om islandsk kultur der bliver stadig mere tilgængelig via de digitale formidlingskanaler. Island er et land med et stærkt internet, og brugen af internettet er én af de mest udbredte i verden i forhold til befolkningstallet. Der er således gode forudsætninger til stede for at opnå yderligere resultater på dette område.

God adgang til islandsk kultur og informationer om islandsk kultur i digitale medier er yderst vigtig for et dynamisk kulturliv i samfundet. For at åbne for endnu bedre adgang for befolkningen til de skatte der gemmer sig i vores kunst og kulturarv, skal man udvide udbuddet af nye digitale materialer og overføre gamle materialer til digital form. Adgang til kulturelle materialer støtter oplysning om kultur og kunst, modvirker ulovlig brug af lovbeskyttede materialer og bidrager til større interesse og viden om islandsk kultur.

Skabelse af kunst ved hjælp af digital teknologi får hastigt større udbredelse, og det er vigtigt at bidrage til kreativitet på dette område samtidig med at man giver folk større færdighed i brugen af digitale medier. Den hurtige teknologiske udvikling vanskeliggør bevaringen af kulturelle materialer i digital form, og det er nødvendigt grundigt at overveje løsninger på det område.

Målsætning

1. Nationens kulturarv skal gøres tilgængelig i digital form på så mange områder som muligt. På dette felt må kulturinstitutioner der arbejder med digitale materialer arbejde sammen, prioritere og udarbejde planer.
2. Udbuddet af islandsk kultur i digital form skal have høj kvalitet og være synligt.
3. Kulturinstitutionerne skal arbejde professionelt med præsentation af deres virksomhed på nettet, både på islandsk og på andre sprog.
4. Man skal bidrage til aktiv deltagelse og kreativitet i befolkningen via nettet. Mediekompetence i skolesystemet er et vigtigt grundlag for en sådan deltagelse, og der lægges faktisk vægt på informations- og mediekompetence i de nye læseplaner for skolens forskellige trin.
5. Der skal findes løsninger på problemer med ophavsret på nettet i et samarbejde mellem kunstnernes forbund og myndighederne på det område i nabolandene.
6. Kulturinstitutioner skal støtte digital formidling af kunst og kulturarv og bidrage til et godt samarbejde med interessehaverne på det område.

Kulturpolitisk program — bemærkninger til forslag til Altingsbeslutning

Der fremlægges nu for første gang et særligt program for den islandske stat for kunsten og kulturarven for Altinget til vedtagelse. Programmet drejer sig om Undervisnings- og Kulturministeriets ressortområde for kultur, med undtagelse af sport og ungdomsforhold. For nylig har man i ministeriet udarbejdet et program for sport, og man er begyndt at udforme et program for ungdomsforhold.

Hensigten med programmet er bredt at beskrive statens bidrag til sagsområdet kunst og kulturarv, og det skal være til nytte for forvaltningen og Altinget ved yderligere debat, målformulering på specifikke områder og beslutningstagning. Brugen af begreber i teksten bør ses ud fra denne afgrænsning idet det ikke handler om forhold omkring enkelte kunstarter eller aktører på kulturarvens område. Forhåbentlig bliver det kulturpolitiske program et incitament for de utallige der virker inden for islandsk kultur, til at udvise omhu og tænke på fremtiden i forbindelse med beslutninger og planlægning. Programmet skulle gerne være nyttigt for politikere og embedsmænd, medarbejdere i kulturinstitutioner, forskere, uddelingsudvalg, kunstnere og deres organisationer, mediefolk og alle der deltager i kulturlivet. Regeringens forskellige samarbejdspartnere på det kulturelle område, fx kommunalbestyrelser og private, skulle også kunne inddrage det i deres arbejde.

Det er vigtigt at regeringen udviser omhu med sin tilgang til disse sagsområder og har aktivt samråd med så mange som muligt på det kulturelle område. Det er også vigtigt at det kulturpolitiske program regelmæssigt tages op til revision, så det til hver en tid er et udtryk for statens fokuspunkter.

Man har længe savnet et særligt kulturpolitisk program for Islands regering. I de seneste år er der foregået et forberedende arbejde i Undervisnings- og Kulturministeriet hvor man har afvejnet behovet for en sådan målsætning og udarbejdet udkast til den. Ministeriet har til det formål taget initiativ til konferencen *Kulturlandet* i 2010 hvor en række aktører drøftede udformningen af et kulturpolitisk program, og man har haft samråd med de forskellige der virker inden for det kulturelle felt. Man har taget hensyn til høringsinstanser og konferencens resultater i forskellige forhold i den målsætning der fremlægges her.

Statens opgave på det kulturelle område drejer sig især om at skabe betingelser for diversitet, kreativitet og initiativ inden for kunst og kulturarv, foruden at værne om kulturarven. Det indebærer med love, regeringshandling og bevillinger at skabe en ramme omkring kulturlivet der gør det i stand til at blomstre og være attraktivt for befolkningen at deltage i. Det er vigtigt at den ramme udformes så den ikke influerer direkte på indholdet af den kunstneriske og kulturelle virksomhed, og at man på enhver måde respekterer kunstnernes og kulturinstitutionernes selvstændighed.

Islands kultur- og kunstliv er dynamisk, og der skabes blandt andet interessant innovation på forskellige områder af betydning for landets indbyggere og omverdenen. For kulturarven har regeringen en stor rolle at opfylde, for forståelsen af nationens kulturhistorie er én af forudsætningerne for aktiv deltagelse i samfundslivet og er en vigtig del af individets identitet. Et mangefacetteret kulturliv er også et element i samfundets almene trivsel og bidrager til lighed. Deltagelse i kulturlivet skaber livskvalitet og bidrager til positiv kontakt mellem grupper og generationer.

Man kan sige at der i dette forslag til en målsætning for regeringen på kunstens og kulturarvens område er fire grundelementer:

- * Kreativitet og deltagelse i kulturlivet.
- * God adgang til kunst og kulturarv.
- * Samarbejde mellem regeringen og de talrige aktører på det kulturelle område.
- * Børn og unges deltagelse i kulturlivet.

I praksis viser regeringens kulturpolitik sig også i forskellige love, bekendtgørelser og andre regeringsforskrifter. Her kan nævnes:

- * Finansloven hvor statens bidrag til kulturområdet fastsættes.
- * Love og bekendtgørelser om kulturelle forhold, fx om institutioner, projektfonde, arbejdslegatfonde, ophavsret, medier og andet.
- * Kulturaftaler med kommunernes landsdelsorganisationer, målstyringsaftaler med institutioner og deres ledes instrukser, foruden samarbejdsaftaler med forskellige om projekter og virksomhed af specifik karakter.
- * Andre målsætningserklæringer som fx Islands sprogpoltiske program, Undervisnings- og Kulturministeriets program for sport og ungdom, målsætning for museer inden for bevaring af nationale mindesmærker og kulturprogrammet for anlægsarbejder.
- * Forskellige indsatser fra Undervisnings- og Kulturministeriet og andre ministerier angående kulturelle forhold.

Kultur er et vidtfavnende begreb som det er svært at forholde sig til, og der er delte meninger om hvor man skal trække grænsen mellem kulturen og andre dele af samfundsbygningen. Kultur er et grundlæggende begreb i mange videnskabsfag, og man kan eksempelvis nævne at skikke, vaner, idestrømninger, sociale værdier osv. har udgjort antropologiens klassiske opfattelse af kulturen. I sin bredeste definition har man brugt ordet „kultur“ om alt hvad mennesker gør. Når man taler om en stats kulturpolitiske program, er en sådan definition imidlertid upræcis og for bred, og i dette program behandles først og fremmest regeringens engagement i kunstarternes og kulturarvens forhold.

Men findes der en enkelt og usammensat national kultur, eller er den kompleks og sammensat? Tit og ofte har man talt om islandsk kultur i modsætning til andre landes

kultur. Den definition har ikke megen støtte i vor samtid hvor kulturpåvirkninger i endnu mindre grad end før respekterer landegrænser, ikke mindst når man tænker på de hastige teknologiske fremskridt og medieveje som nettet tilbyder. Det islandske sprog er helt bestemt grundpillen i den islandske kultur, men kulturen i nabolandene og fjernere verdensdele bidrager også med nyt til kulturlivet her i landet hver eneste dag. Mange forskellige former for kreativitet, debat og udforskning af kulturlivet sker også med hjælp fra informationsteknologien, og derfor er det vigtigt at regeringens kulturpolitiske program medinddrager dette digitale miljø. Globaliseringen, teknologiske innovationer, udbud af og større adgang til en broget kulturel virksomhed har også forrykket den sejlivede opdeling af kulturen i høj- og lavkultur. Det mest karakteristiske ved kulturforbruget i nutiden er at det er styret af forbrugerens søgen efter viden og oplevelse. Individets interesse for kunst og bevidsthed om kulturarven formes til stadighed af nye erfaringer.

Det er vigtigt hvordan børn lærer kultur og kunst at kende. Det mest afgørende her er at oplevelsen sker på barnets præmisser. Man opfordrer statens kulturinstitutioner til i deres virksomhed at skabe muligheder for børns, unges og familiers aktive engagement med en levende og interesseskabende præsentation af emnet, så man på den måde sigter mod en positiv erfaring og deltagelse i kulturlivet. Visse afsnit i programmet drejer sig især om børn og unge. Her kan nævnes den kulturelle virksomhed og præsentationen af kunst der foregår i landets skoler på alle skoletrin, tit i tilknytning til kulturinstitutioner. Det er også vigtigt at aktivere børn og unge til at deltage i kulturlivet med deres store kreative energi. Det er vigtigt at institutioner, grupper og kulturelle foreninger så vidt overhovedet muligt tager kontakt til skolerne, og at skolerne også udviser initiativ. Skoler på alle skoletrin spiller en omfattende rolle i befolkningens kulturliv, ikke mindst i forbindelse med børnekultur, undervisning i kunst og styrkelse af kulturel kompetence, og deres betydning for forbindelsen mellem befolkningen og kunst og kultur gælder på mange områder.

En stor del af den kulturelle virksomhed der foregår i landet, varetages af private og deres organisationer uden offentlig indblanding i indretningen af virksomheden. Med arbejdslegatfonde og projektfonde til kunst vil regeringen støtte de selvstændige professionelles virksomhed og sikre at ansøgninger gennemgår en samvittighedsfuld bedømmelse af fagfæller i uddelingsudvalg hvor man respekterer armlængdeprincippet og regelmæssigt udskifter udvalgsmedlemmerne. Staten varetager også driften af lovforeskrevne kulturinstitutioner omkring kunst og kulturarv og lægger samtidig stor vægt på sine institutioners selvstændighed. Der indgås målstyringsaftaler med disse institutioner, og dermed tager man sigte på en effektiv service og deres drift. Man har også de seneste år indgået kulturaftaler med enkelte landsdele og på den måde sørget for at de bevillinger som regeringen yder til kulturel virksomhed, bruges bedst muligt i lokalsamfundet under ledelse og med deltagelse af dets indbyggere. Det er nødvendigt systematisk at evaluere resultaterne af dette

arbejde for at sikre at organiseringen af samarbejdet mellem staten, kommunerne og deres landsdelsorganisationer til enhver tid giver de bedste resultater.

Kulturlivet i alle lande trives bedst når man er opmærksom på sammenhængen og samspillet mellem forskellige elementer. Således kan man nævne at selv om forsøg og innovation er en vigtig del af kulturlivet, drejer støtte til kultur ikke kun om at igangsætte nye projekter men også om at udnytte offentlige bidrag bedst muligt, og om at vedligeholde diversiteten. Samspillet mellem institutioner og græsroden på alle kulturens områder er særlig vigtigt, så befolkningen til enhver tid kan opdyrke en fornemmelse for nationens kulturliv og lære både nye ting og traditioner i kunst og kultur at kende.

Der kan ikke være den mindste tvivl om at landets indbyggere både er interesserede i at nyde en bred vifte af kulturtilbud og i at iværksætte mange former for kulturprojekter. Denne interesse bør støttes og styrkes, og det er helt sikkert at regeringen her spiller en stor rolle. Mulighederne er allerede til stede, for et dynamisk og mangefacetteret kulturliv danner grundlag for en mere aktiv skabertrang i erhvervsliv, videnskab og innovation og giver landets indbyggere større livsglæde. Erhvervslivet i landet nyder på mange forskellige måder godt af den kreativitet og den søgen efter viden der findes i befolkningens kunst- og kulturliv, og det er vigtigt at de økonomiske virkninger af den kulturelle virksomhed fremtræder tydeligere i landets statistik end hidtil. Man bør på dette punkt forsøge at finde forbilleder i andre lande og optage samarbejde med myndighederne i nabolandene om det.

Dette program forelægges i sammenhæng med regeringens almene politiske program der foreligger i målsætningsprogrammet **Island 2020**. Det er overordentlig vigtigt at programmet til enhver tid er et levende element i regeringens program på sagsområdet, ikke mindst i betragtning af hvor hurtigt ting forandrer sig i samtiden, og at teknologiske nyskabelser og stor mobilitet af mennesker og kapital bevirker at tanken bag regeringens kulturpolitiske program må være under regelmæssig revision. Den revision fortsætter og foregår også igennem regeringens almene styringsorganer for kulturforhold. Et blomstrende kulturliv i landet er til gode for alle.

Udgivet af: Islands Undervisnings- og Kulturministerium, 2013

Ansvarlig redaktør: Ásta Magnúsdóttir

Tilsyn med udgivelsen: Guðni Tómasson og Þorgeir Ólafsson